

Висновки з даного дослідження. Відсутність єдиного бачення суті економічної безпеки та визначення її складових як в науковій літературі, так і в нормативно-правовій базі, породжує низку суперечностей й неточностей розрахунку інтегрального показника, що визначає її рівень. Доцільним є більш чітке розмежування економічної та соціальної складових національної безпеки держави.

Економічна безпека держави є тим станом захищеності від можливих загроз, що формує економічну незалежність, стабільність та розвиток в довгостроковому періоді. Пріоритетним при цьому є збалансована політика держави щодо структурної перебудови економіки, стимулювання інноваційно-інвестиційної активності, розвитку підприємництва, пришвидшення інтеграційних процесів тощо.

Література

1. Власюк О. С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку / О. С. Власюк ; Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України. – К., 2008. – 48 с.
2. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення: [монографія] / В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько. – К. : НІСД. – 1997. – 144 с.
3. Економічна безпека: навч. посіб. / З. С. Варналій [та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. З. С. Варналія / З. С. Варналій . – К. : Знання, 2009. – 647 с.
4. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М.М. Єрмошенко. – К. : КНТЕУ, 2001. – 309 с.
5. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України. Наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 №60 [Електронний ресурс] // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738.
6. Мішина І. Г. Економічна безпека в умовах ринкових трансформацій : дис. канд. екон. наук : спец. 08.00.01. / І. Г. Мішина. – Донецьк, 2007. – 235 с.
7. Пастернак-Таранушенко Г. А. Економічна безпека держави. Методологія забезпечення : монографія / Г. А. Пастернак-Таранушенко – К. : Київський ек-ний інститут менеджменту, 2003. – 320 с.
8. Стан енергетичної безпеки України (оцінка та методологія розрахунку) [Електронний ресурс] // Управління макроекономічного прогнозування Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>

УДК 65.012.8

Журавель М.Ю.,
аспірант* кафедри економічної кібернетики
Полозова Т.В.,
к.е.н., доцент кафедри економічної кібернетики
Стороженко О.В.,
к.т.н., доцент кафедри економічної кібернетики
Харківський національний університет радіоелектроніки

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Підвищення рівня конкуренції, непередбачуваність багатьох факторів зовнішнього середовища, ризиковий характер підприємницької діяльності значно актуалізували проблему виживання підприємства в сучасних умовах господарювання. За цих умов діяльність багатьох українських підприємств супроводжується послабленням фінансово-господарських зв'язків, погіршенням фінансового становища, банкрутствами тощо. Отже, важливого значення набуває забезпечення безпечного функціонування та розвитку вітчизняних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато вчених як в Україні, так і в країнах ближнього і далекого зарубіжжя займаються питаннями, пов'язаними з забезпеченням економічної безпеки підприємств. Вагомий внесок у розкриття цього питання зробили Козаченко А. [1], Белов В. [2], Соловьев Е. [3], Ярочкин В. [4], Василец В. [5], Раевский Г. [6], Пілова Д. [7], Бондаренко О. [8], Ковалев Д. [9], Тамбовцев В. [10], Шликов В. [11], А. Олейников [12], Кузенко Т. [13], Покропивний С.

* Науковий керівник: Полозова Т.В. – к.е.н., доцент

[14], Шкарлет С. [15], Кривов'язюк І. [16], Ілляшенко С. [17], Білоконенко Г. [18], Довбня С. [19] та інші. Проте у розробці зазначеної проблеми залишається ряд невирішених та дискусійних питань. Зокрема, практично відсутній єдиний підхід до визначення самої категорії «економічна безпека підприємства». Як зазначалось у роботі [1], економічна безпека, знаходячись на стику економіки та безпеки, як і будь-яке міждисциплінарне поняття, залежить від ступеня розробки наукового апарату, а проблеми економічної безпеки не знайшли достатнього обговорення у наукових кругах.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз походження та визначення сутності економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна безпека підприємства у роботах [2-3] розглядається як забезпечення умов збереження комерційної таємниці й інших секретів підприємства. Таке трактування економічної безпеки характерне переважно для публікацій 90-х років минулого сторіччя. В ті часи питання захисту комерційної таємниці, інтелектуальної власності і взагалі інформації як найціннішого товару набувають особливої актуальності, і деякі дослідники [4-6] забезпечення економічної безпеки розглядають насамперед як захист інформації.

Слід зазначити, що збереження інформації дійсно є одним з найважливіших аспектів економічної безпеки підприємства, однак, зведення економічної безпеки лише до захисту комерційної таємниці не враховує всього спектра впливу зовнішнього середовища як основного джерела небезпек для діяльності підприємства.

В зв'язку з цим, дещо пізніше з'являється більш ширший підхід до трактування зазначеного поняття, за якого економічна безпека підприємства визначається як захищеність діяльності підприємства від негативних впливів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Так, Пілова Д.П. [7] розглядає економічну безпеку як здатність підприємства чинити опір сукупному впливу загроз макро- та мікросередовищ з метою досягнення своєї стратегічної мети в результаті усіх видів діяльності. Бондаренко О.М. [8], Ковальов Д. та Сухорукова Т. [9] як і попередній автор застосовують підхід, орієнтований на захист від загроз факторів навколишнього середовища.

Тамбовцев В. [10] визначає економічну безпеку як стан підприємства, який означає, що імовірність небажаної зміни будь-яких якостей, параметрів, майна, що йому належить, і його зовнішнього середовища невелика (менша за визначену межу). Таке трактування поняття економічної безпеки припускає і практично ґрунтується на стабільності зовнішнього середовища. Однак, варто зазначити, що саме мінливість зовнішнього середовища слід розглядати як постійну характеристику, а стабільність впродовж деякого часу – як тимчасовий стан. До того ж, досить складно на практиці визначити імовірність небажаних змін.

З іншого боку, у роботі [1] економічна безпека розглядається як міра гармонізації в часі й просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів навколишнього середовища, які діють поза межами підприємства. Такий підхід розкриває поняття з точки зору захисту економічних інтересів підприємства. З такої позиції також розглядає економічну безпеку Шликов В.В. [11].

Деякі автори [12-13] трактують економічну безпеку з позицій ресурсно-функціонального підходу, відзначаючи можливість ефективного використання ресурсів підприємства для уникнення різноманітних загроз.

Таким чином, жодне з наведених визначень не дозволяє розкрити сутність категорії повністю. Наведені точки зору характеризуються або неповнотою, або досить широким підходом, за якого втрачається саме бачення економічної безпеки унаслідок ототожнення її з ефективною діяльністю підприємства.

Узагальнюючи наведені підходи, найбільш повно економічну безпеку можна характеризувати як стан захищеності всіх економічних інтересів підприємства від різноманітних внутрішніх та зовнішніх загроз, що гарантує найбільш продуктивне використання корпоративних ресурсів для підвищення ефективності функціонування підприємства і забезпечення його стабільного розвитку.

Для підтримання належного рівня економічної безпеки в практичній діяльності підприємство має забезпечувати максимальну ефективність та безпеку кожної функціональної частки своєї діяльності.

Загальноприйнятим вважається виділення наступних функціональних складових економічної безпеки підприємства: фінансової, інтелектуально-кадрової, техніко-технологічної, політико-правової, інформаційної, екологічної та силової [12; 14]. Автори наукової праці [15] до зазначених складових економічної безпеки додають також ринкову. Інші дослідники [16] окремо виділяють інтерфейсну складову. Автори наукової праці [17], розглядаючи економічну безпеку підприємства як його здатність до ефективного функціонування протягом тривалого часу, пропонують виділяти поточну, тактичну та стратегічну економічну безпеку.

Отже, варто зазначити, що підходи науковців до виділення функціональних складових економічної безпеки підприємства є недосконалими, оскільки не охоплюють усіх аспектів безпечного функціонування та розвитку підприємства.

Використовуючи підхід, викладений в роботі [17], було вдосконалено декомпозицію економічної безпеки підприємства, відповідно до якої на поточному рівні пропонується виділяти фінансову,

морально-психологічну, силову та інформаційну безпеку, на тактичному рівні – виробничо-технічну, кадрову, комерційну та правову безпеку, на стратегічному рівні – інноваційно-технологічну, інтелектуальну, ринкову, екологічну та безпеку репутації [18].

Для нормального функціонування підприємство, перш за все, повинне забезпечити свою платоспроможність, а відповідно і необхідний рівень поточної безпеки, адже відсутність платоспроможності свідчить про те, що воно перебуває в стані банкрутства або передбанкрутній стадії. Це означає, що економічна безпека підприємства безпосередньо залежить від рівня його поточної безпеки.

Головним фактором задовільного фінансово-економічного стану виступає високий рівень прибутковості основної діяльності. Тому для підприємства досить важливим є досягнення високого рівня ефективності використання ресурсів у процесі виробничо-господарської діяльності, а відповідно і необхідного рівня тактичної безпеки. Однак, відволікання оборотних коштів на подальше вдосконалення організації виробничо-господарської діяльності доцільне лише у випадку, коли забезпечено необхідний рівень платоспроможності підприємства.

Потенційний (стратегічний) розвиток підприємства можливий лише за умови, що воно зможе забезпечити своє виживання сьогодні, ефективно використовуючи наявні ресурси. Наприклад, витративши десяток мільйонів гривень на розробку унікальної інноваційної технології виробництва продукції, і при цьому не забезпечивши належного рівня юридичної та інформаційної захищеності цієї розробки, підприємство може розраховувати на те, що «завтра» конкуренти почнуть заробляти на використанні зазначеної технології. І це обернеться в остаточному підсумку мільйонами гривень збитків для підприємства і втратою конкурентоспроможності. Отже, необхідною умовою досягнення високого рівня стратегічної безпеки є забезпечення достатнього рівня поточної та тактичної безпеки.

Висновки з даного дослідження. Узагальнивши існуючі підходи до визначення сутності економічної безпеки підприємства, можна констатувати полярність методології дослідження від надто широкого визначення – ефективного використання ресурсів для забезпечення стійкого розвитку підприємства, до дуже вузького бачення змісту терміну з позицій захисту інформації. Запропоноване в рамках даної статті визначення з одного боку не є всеохоплюючим, а з іншого – підкреслює саму суть економічної безпеки підприємства. Перспективним напрямком досліджень у цій сфері може бути більш детальний аналіз функціональних складових та розробка комплексної системи забезпечення економічної безпеки підприємства.

Література

1. Козаченко А.В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения : монография / А.В. Козаченко, В.П. Пономарев, А.Н. Ляшенко. – К. : Либра, 2003. – 280 с.
2. Белов В. Правовая охрана конфиденциальности коммерческой тайны [Текст] / В. Белов // Право и экономика. – 1993. – № 13-14. – С. 12-21.
3. Соловьев Э. Коммерческая тайна и ее защита [Текст] / Э. Соловьев. – М., 1995. – 112 с.
4. Ярочкин В.И. Система безопасности фирмы [Текст] / В.И. Ярочкин. – М., 1997. – 185 с.
5. Василец В.И. Методические основы обеспечения конфиденциальности производственной и коммерческой деятельности / В.И. Василец, В.Н. Голованов // Вопросы защиты информации. – 1994. – № 1. – С. 5-11.
6. Раевский Г. Система экономической безопасности [Текст] / Г. Раевский // Частный сыск, охрана, безопасность. – 1994. – № 2. – С. 5-11.
7. Пілова Д.П. Формування та оцінка економічної безпеки гірничо-збагачувальних підприємств [Текст]: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Д.П. Пілова. – Кривий Ріг, 2007. – 20 с.
8. Бондаренко О.М. Оцінка економічної безпеки авіакомпанії [Текст]: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.07.04 / О.М. Бондаренко. – К., 2004. – 19 с.
9. Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия [Текст] / Д. Ковалев, Т. Сухорукова // Экономика Украины. – 1998. – № 10. – С. 48-51.
10. Тамбовцев В.Л. Объекты экономической безопасности России [Текст] / В.Л. Тамбовцев // Вопросы экономики. – 1994. – № 12. – С. 45-54.
11. Шлыков В.В. Комплексное обеспечение экономической безопасности предприятия [Текст] / В.В. Шлыков. – СПб, 1999. – 138 с.
12. Экономическая и национальная безопасность [Текст] / Под ред. Е. А. Олейникова. – М. : Издательство «Экзамен», 2004. – 768 с.
13. Кузенко Т.Б. Планування економічної безпеки підприємств в умовах ринкової економіки : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 / Т.Б. Кузенко. – К., 2004. – 18 с.
14. Шкарлет С. Теоретичні основи формування економічної безпеки [Текст] / С. Шкарлет // Сіверянський літопис. – 2007. – № 4. – С. 161-171.
15. Кривов'язюк І.В. Економічна діагностика підприємства: теорія, методологія та практика застосування [Текст] : монографія / І.В. Кривов'язюк. – Луцьк: «Надстир'я», 2007. – 260 с.

16. Економіка підприємства [Текст] : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника. – Суми: Університетська книга, 2012. – 858 с.
17. Довбня С.Б. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства / С.Б. Довбня, Н.Ю. Гічова // Фінанси України. – 2008. – № 4. – С. 88-97.
18. Журавель М.Ю. Декомпозиція економічної безпеки підприємства / М.Ю. Журавель, Т.В. Полозова // Актуальні питання розвитку сучасної економіки: колективна монографія. Частина 2 / ред. О.О. Непочатенко, Ю.О. Нестерчук. – Умань: Видавець «Сочінський», 2011. – С. 79-86.

УДК 339.166.82: 004.738.5

Шовкова О.А.,
аспірант¹
ВНЗ Укоопспілки „Полтавський університет
економіки і торгівлі”

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ПРОСУВАННЯ ПРОДОВОЛЬСТВА ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. Впровадження Інтернет-технологій у торгівлі, соціальному і побутовому обслуговуванні є фундаментальним явищем розвитку суспільства і постає одним із важливих напрямків інноваційної трансформації українських підприємств. Потреба адаптації підприємств у галузі торгівлі продовольством до постійних змін зовнішнього середовища та інноваційного оновлення системи збуту продовольства зумовлює необхідність вирішення проблем впровадження Інтернет-технологій. Виходячи з цього, питання організації процесів просування продовольства підприємствами із використанням інноваційних технологій у торговельній діяльності з метою утримання й розширення цільових сегментів ринку є актуальним і потребує особливої уваги серед завдань розвитку відповідних суб'єктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку систем електронної комерції в Україні знайшли широке відображення у наукових працях. Так, серед останніх досліджень у цій галузі варто відмітити праці Р.М. Лавренюка, М.В. Макарової, О.М. Юдіна [1] стосовно створення, просування і розвитку систем електронної комерції. В.Л. Плєскач [2] розглядає засоби підвищення ефективності господарювання шляхом використання систем електронної комерції. О.В. Березін, Ю.В. Карпенко [3], І.І. Ярова [4] у своїх дослідженнях пропонують використання Інтернет-технологій у процесах управління та вдосконалення механізмів реалізації продукції. Л.В. Балабанова, А.В. Балабаниць, Ю.П. Митрохіна, В.В. Холод [5] присвятили наукові дослідження питанням стратегічного маркетингу та управління збутовою діяльністю торговельних підприємств. С.М. Ілляшенко [6; 7] розглядає проблеми і перспективи управління інноваційним розвитком українських підприємств. Серед наукових праць зарубіжних авторів відмітимо наступні: М. Уорнера та М. Вітцеля [8] стосовно питань створення віртуальних організацій як нових форм сучасного бізнесу, Г. Шнайдера [9] з проблем управління у галузі електронної комерції, Д. Чєфі [10] стосовно формування стратегій та впровадження Інтернет-технологій.

У той же час, практичні проблеми організації збуту продуктів харчування із використанням інноваційних технологій торгівлі для підприємств України залишаються невизначеними і потребують наукового обґрунтування.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення особливостей організації процесів просування продовольства торговельними підприємствами шляхом впровадження Інтернет-технологій у власну збутову діяльність.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основою технології з використанням мережі Інтернет є веб-сайт – інформаційний ресурс, який складається з низки взаємопов'язаних гіпертекстових документів (веб-сторінок), розміщений на веб-сервері і має індивідуальну (доменну) адресу. Впровадження Інтернет-технологій торговельними підприємствами у власну збутову діяльність потребує проведення низки робіт і певного обсягу витрат для створення Інтернет-магазину як програмного продукту та забезпечення функціонування його інфраструктури.

Існує низка варіантів реалізації Інтернет-технологій у торгівлі у залежності від функціональних можливостей електронних магазинів, серед яких відмітимо наступні:

¹ Науковий керівник: Березін О.В. – д.е.н., професор